

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMIVÉLÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: MAYER KÁROLY DR.
HELYETTES ELNÖK: BUDAY BARNÁ

TAGOK:

GRÖFFITS GÁBOR   MARSCHALL FERENC DR.
GULÁCSY SÁNDOR DR.   WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 201.

VII. ÉVF.

A. SOROZAT
10. SZÁM

1934.

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŪJTSD KÖNYVTÁRBA!

Az aratás és a minőségbúzatermelés

Írta:

Dr. báró Jeszenszky Tibor
miniszteri segédtitkár

**Termelj minőségbúzát, arass idejében
és raktározz gondosan!
Minőségbúzát minta szerint add el!**

Tájékoztató

a „Rádiós Gazdasági Előadások“ füzeteinek megszerzésére.

Előadásaink *legtöbbje* megjelenik nyomtatott füzet alakjában. A füzetek rendszeres megküldésére *előfizetni nem lehet*, megszerzésükre azonban több mód van:

I. Akik csak *egyes előadások* iránt érdeklődnek, *szerkesztőségünkhöz* forduljanak. A szerkesztőségnél egyes füzetek darabonként 10 fillérért kaphatók. Legalább 10 füzetnek *egyszerre* történő megvétele vagy megrendelése esetén a füzetek darabonkénti ára 5 fillér. Vidéki megrendelők a füzetek árát — megrendelésükkel együtt — legcélszerűbben postabélyegben küldhetik be. A portókölségre nem kell külön bélyeget beküldeni. A kívánt füzetet az előadás megtartása után *célszerű mielőbb* megrendelni, mert a füzetek rendszerint hamar elfogynak.

II. Azok számára, akik az előadások *teljes sorozatát* kívánják megszerezni, két mód áll rendelkezésre:

1. *Előfizetés* egy olyan *szaklapra (újságra)*, amely a kívánt rádiós gazdasági előadások sorozatát rendszeresen, díjtalanul mellékeli. Tájékoztatásul megjegyezzük, hogy egy-egy lap az előadásoknak csupán egyik felét mellékeli, megpedig vagy az „A“, vagy a „B“ sorozatú füzeteket. Az egymásután következő előadások közül ugyanis felváltva az egyik előadás az „A“ sorozatba, az utána következő pedig a „B“ sorozatba kerül.

2. Megszerezhetők azonban a kinyomatott előadások évfolyamonként kötetekbe összefoglalva is, természetesen csak a naptári év végével. Egy-egy évfolyam 2 kötetben — „A“ és „B“ sorozat — jelenik meg. A kötetek a M. Kir. Földművelésügyi Minisztérium könyvtáránál (Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11.) kaphatók darabonként 1-50 pengőért. Legalább 4 kötetnek *egyszerre* történő megrendelése esetén pedig kedvezményes áron, darabonként 1 pengőért. A kötetek az illető évben tartott tanfolyamszerű előadás-sorozatok valamelyikének anyagát is tartalmazzák. (Így az 1933. évi „A“ kötetben a *gyümölcstermesztési és gyümölcsjavédelmi rádiótanfolyam* anyaga, az 1933. évi „B“ kötetben pedig a *talajművelési rádiótanfolyam* anyaga is megvan.)

Egyéb tudnivalók!

1. Az egyes évfolyamok összegyűjtött füzeihez *bekötési táblák* a „Patria“ R.-T.-nál (Budapest, IX., Üllői-út 25.) kaphatók, darabonként 80 fillérért.

2. A „Rádiós gazdasági előadások“ *régebbi kötetei* már teljesen elfogytak. Jelenleg csak az 1933. évi „A“ kötet kapható.

3. Az 1934. évi előadások még egyes füzetek alakjában kaphatók szerkesztőségünkél. A *régebbi évfolyamok füzei* azonban már csak igen hiányosan állnak rendelkezésre.

4. A *tanfolyamszerű előadás-sorozatok* (eddig a gyümölcstermesztés, a talajművelés és a szőlőművelés köréből tartottunk ilyen, 8—9 előadásból álló rádiótanfolyamot) nem tartoznak sem az „A“, sem a „B“ sorozatba. Ezek csak *külön könyvecskébe összefoglalva* jelennek meg a tanfolyamok befejeztével és szerkesztőségünkél 50—90 filléres darabonkénti áron kaphatók. Az év végén megjelenő rádióskötetek azonban ezeknek a könyvecskéknél az anyagát is tartalmazzák, sőt a gyümölcstermesztési tanfolyam anyaga, amely külön könyvecske alakjában már elfogyott, csak az azt tartalmazó 1933. évi „A“ sorozatú rádióskötet megvásárlása útján szerezhető meg.

A Rádiós Gazdasági Előadások Szerkesztősége

(Budapest, V. kerület, Kossuth Lajos-tér 11., II. em. 201.)

Postatakarépkönyvtári csekk-számla: 57.443.

„Növényvédelem, Rádiótanfolyam — Budapest.“

Az aratás és a minőségbúzatermelés.

Írta: dr. báró Jeszenszky Tibor miniszteri s. titkár.

Magyarország búzatermésének külföldi értékesítése szempontjából elsőrendű fontosságú, hogy az értékesítésre kerülő magyar búza külsőleg egységes, belsőleg pedig olyan minőségű legyen, amely a külföldi piacok igényeinek mindenben megfelel és így a tengerentúli versenyben is megállja a helyét. Csak így számíthatunk ugyanis arra, hogy búzánk a külföldön megfelelő áron vevőre talál.

Sajnos, gazdaközösségünk még mindig nem vet olyan súlyt a búza egységes és minőségi termelésére, mint ahogy az kívánatos volna, ezért előadásom bevezetéseként először is erről a kérdéstről kívánok néhány szót szólni.

A háborút követő években az európai államok a búzatermelés terén is majdnem kivétel nélkül önellátásra rendezkedtek be. Ez más szóval azt jelenti, hogy minden állam igyekezett búzatermelését növelni, hogy ily módon minél kevesebb búzát legyen kénytelen belső szükségletének fedezésére a külföldről behozni. Erre az önellátó rendszerre tért át Németország, Olaszország és Ausztria is, tehát azok az országok, amelyek búzakivitelünk szempontjából, közelségük folytán, a legtermészetesebb piacot jelentik számunkra. Olaszország a „battaglia del grano“, vagyis a „Búzacsata“ elnevezés alatt megindított termelést propagáló állami tevékenység révén néhány év alatt búzatermelését hatalmasan megnövelte. Németország is eredményesen követ el mindent, hogy minél kevesebb külföldi búza behozatalára legyen szüksége, Ausztria pedig a havasai között, ott, ahol még április végén is rendszerint hó borítja a talajt, ma már szintén búzát igyekszik termelni.

Természetes, hogy a búzának ilyen erőltetett módon s a talaj és éghajlati viszonyok szempontjából sokszor meg nem felelő helyen történő termelése azt eredményezte, hogy ezekben az államokban a búza termelési költsége igen magasra emelkedett. Ezért a termelés csak erős vámvédelemmel és egyéb állami támogatással tartható fenn. Ez az erős vámvédelem, valamint a fogyasztásnak világszerte bekövetkezett csökkenése, végül a nemzetközi pénzforgalom akadályai stb. idézik elő Magyarországon azokat a nehézségeket, amelyek búzafeleslegünk külföldi elhelyezése elé tornyosulnak.

Mint minden rossznak, úgy ennek a külföldön történő erőltetett és drága termelésnek is megvan azonban a mi szempontunkból a maga jó oldala. A külföldön, meg nem felelő talaj- és éghajlati viszonyok között termelt búzákat lisztje ugyanis önmagában legnagyobb részt nem alkalmas kenyérsütésre. Ezeket a liszteket előbb kitűnő minőségű lisztek hozzákeverésével fel kell javítani. Ez az oka annak, hogy a külföldi államok, erőltetett búzatermelésük ellenére, a minőség-búzának, vagy az abból készült és feljavításra alkalmas lisztnak bevitelét nélkülözni még sem tudják. Ezt a minőségbúzát pedig vagy nálunk, vagy a tengerentúli országokban találják meg és ezért van az egységes minőség-búza termelésének ma Magyarországon oly nagy jelentősége. Nem kétséges ugyanis, hogy ha a „manitoba“ búza minőségének megfelelő búzát tudunk szállítani, akkor ott, ahol búzáinkat a szállítási költség nem teszi versenyképtelenné, tehát elsősorban a közeli szomszédos országok piacain, a magyar búza mindenkor jó áron lesz elhelyezhető. Ez annál is inkább várható, mert ezeknek a szomszédos országoknak beviteli szükséglete elegendő nagy arra, hogy a mi kivihető egységes minőségű búza feleslegünket, még rekordtermés esetén is felvegyék.

Az elmondottakból következik, hogy búzafeleslegünk külföldön és jó áron való értékesítésére, valamint ennek következményeként a hazai búzaáraknak megfelelőbb kialakulására biztosan csak akkor számíthatunk, ha külsőleg egységes, belsőleg pedig jó minőségű árut termelünk. Minden gazda tehát, aki bármely oknál fogva továbbra is a régi, keveredett és rossz minőségű búzát termeli, nemcsak a magyar összességnek, hanem elsősorban önmagának okoz kárt.

Ezek után rátérek előadásom tulajdonképeni tárgyára, arra, hogy az aratás és az aratás után következő teendők milyen befolyással vannak a búza minőségére.

Egyik igen fontos és sajnos nagyon elhanyagolt kérdés a búza aratási idejének helyes meghatározása.

Minden gazda tudja, hogy a teljes érésben aratott búza már erősen pereg s így a termés egy része veszendőbe megy. Ez a pergési szemvesztés az egész országban több millió pengőre tehető. Mégis azt tapasztaljuk, hogy gazdáink ezt a hibát, minden figyelmeztetés és felvilágosító tevékenység ellenére is, évről-évre mindig újból elkövetik. Gazdáinknak ez a helytelen eljárása termésünknek minőségére és értékére is igen káros. A teljes érésben aratott búza ugyanis minőségileg gyengébb eredményt ad. Az érési folyamat alatt ugyanis a búzaszembe először a siker rakódik le és csak a sikerlerakódás teljes bevégződése után indul meg a búzaszemben a keményítő lerakódása. Ebből világosan következik, hogy minél később történik az aratás, annál több idő áll rendelkezésre a keményítő lerakódására, tehát a már meglévő siker mennyiségéhez — amely a szemben ezentúl már nem szaporodik — annál több keményítő fog lerakodni. Ez pedig végeredményben nem jelent egyebet,

mint azt, hogy a későn aratott búzában aránylag kevesebb lesz a sikér, több a keményítő, ami által búzánk kisebb fajsúlyú, vagyis könnyebb lesz, minősége megromlik. Az ilyen búza már nem olyan piros, nem olyan üveges és ami a legfeltűnőbb rajta, az, hogy tarka. Minden gazda tapasztalásból tudja, hogy a tarka búzát a kereskedő és a malom rendszerint nem szereti s az ilyen búzáért csak alacsonyabb árat hajlandó adni.

Arassunk tehát idejében, az úgynevezett *viaszérésben*, vagyis akkor, amikor a búzaszem belseje már nem tejes, a szemet azonban körmünkkel még könnyen szét tudjuk vágni. Ne féljünk attól, hogy az ebben az érési állapotban aratott búza később megtöpörődik, mert ebben az érési időszakban ettől már nem kell tartanunk.

Ha az aratást kellő időben elvégeztük, akkor búzánk sikértartalmát mennyiségileg biztosítottuk. Búzánk minőségének kialakulásában azonban a sikér mennyiségén kívül egyéb tényezők is szerepet játszanak, amelyek közül azonban mai előadásom keretében csak a sikér minőségének alakulására térek ki. Ez ugyanis bizonyos mértékig a gazda helyes vagy helytelen eljárásától is függ.

Az erre vonatkozó vizsgálatok azt mutatják, hogy a sikér közvetlenül az aratás után, sőt még a cséplés után, a raktározás ideje alatt is utóérési folyamaton megy keresztül s a sikér minősége nagyrészt ennek az utóérési folyamatnak az eredményétől függ. Vizsgálatok alapján kimutatták, hogy ez az utóérési folyamat közvetlenül az aratás utáni időszakban a legkedvezőbbben akkor megy végbe, ha a búzát a cséplés előtt *asztagoljuk*. Nagyapáinknak tehát — bár ők még nem tudták, hogy miért — igazuk volt, amikor a búzát cséplés előtt asztagba rakták s kifogásolták azt a háborút közvetlen megelőző időben lábra kapott szokást, hogy a keresztek egyenesen a cséplőgépre hordták. Ma már ismerjük az asztagolás hatását a sikér minőségére, ezért mellőzzük mi is a közvetlen gépre hordást és búzáinkat minden esetben rakjuk előzetesen asztagba.

Amint már említettem, a sikér minőségére vonatkozó vizsgálatok megállapították azt is, hogy a sikér minőségének kialakulására oly fontos utóérési folyamat a cséplés után, az elraktározás ideje alatt is folytatódik. Ez az oka, hogy az azonnal a cséplés után belső minőségre megvizsgált búza még nem mutatja annak végleges minőségét és ha a cséplés után közvetlenül megvizsgált búzát novemberben újból megvizsgáljuk, rendszerint még egy egész fokozattal jobb minőséget tapasztalunk. Rendkívül fontos tehát, hogy a raktározási idő első szakában búzáinkat úgy raktározzuk és kezeljük, hogy abban az utóérési folyamat akadálytalanul és a legkedvezőbb viszonyok között mehessen végbe.

Búzáinkat ezért olyan raktárban vagy egyéb megfelelő helyiségben raktározzuk el, amely feltétlenül száraz, jól szellőztethető s gondoskodjunk arról is, hogy búzáink többszöri átlapátolás és forgatás által több ízben

jól átszellőzzék s így fülledés nélkül száradjon ki. Ne sajnáljuk a fáradságot, mert az meg fogja hozni a maga hasznát.

Búzánk minősége természetesen csak akkor lehet kifogástalan, ha az más gyengébb vagy más jellegű búzával nem keveredik. Ezért mind az aratásnál, mind a cséplésnél és raktározásnál legyen gondunk arra, hogy keveredés ne történhessék. Egyik legutóbbi szemlém alkalmával tapasztaltam, hogy az egyik minőségbúzáat termelő gazdaság, ahol a búzatábla egyik része csak hiányosan kelt, e hiányt úgy igyekezett pótolni, hogy tavasszal az őszi búzára ismeretlen fajta tavaszi búzáat vetett rá. Ezáltal táblájának ezt a részét teljesen elrontotta, mert nemcsak mesterségesen idézte elő a keveredést, hanem lehetetlenné tette a helyes aratást is, hiszen a táblának ebben a részében különböző időben érő búzája lévén, vagy az egyik, vagy a másik fajtát elkésztetten lesz kénytelen aratni. Így jó eredményt természetesen nem várhat. Őrizkedjünk tehát az ilyen helytelen intézkedésektől, amelyek nem hogy javítanak a helyzeten, hanem még a meglévő termésünket is elrontják.

Azok a gazdák, akik többféle búzáat termelnek, az egyes fajtákat arassák le külön-külön, csépeljék külön és raktározzák el külön. Ha így fognak eljárni, nem fordul majd elő, hogy termésüket keveredtség miatt csak alacsonyabb áron értékesíthetik.

Ha az elmondottakat pontosan betartjuk és végrehajtjuk, akkor — ha egyáltalán minőséget adó búzafajtát termeltünk — oly kitűnő minőségű búzánk lesz, amelynek lisztjéből a cipó szép gömbölyű, a rétestészta könnyen és jól nyújtható, a liszt pedig — ahogy az asszonyok szeretik mondani — szapora lesz. Örül tehát az asszony és örül a gazda is.

Az eddig elmondottakon kívül fel akarom hívni a minőségbúzáat termelő kedves hallgatóink figyelmét arra is, hogy búzájuk értékesítése körül miképp kell eljárniok, hogy megkapják búzájukért azt a magasabb árat, amit búzájuknak különleges minősége folytán joggal elvárhatnak.

Itt elsősorban a *minta szerint történő eladásra* gondolok, mert ez az *egyedüli* mód arra, hogy a származási hely és hektolitersúly alapján jegyzett tőzsdei árfolyamtól függetlenül, búzánk valóságos belső minőségértéke alapján értékesüljön. Akinek tehát minőségbúzája van, mindig csak minta szerint és minőségbúzaként adja el. Jól teszi, ha a *M. Kir. Gabona- és Lisztkísérleti Állomással* előzetesen megvizsgáltatja s a mintához ennek az állomásnak a vizsgálati bizonylatát is csatolja. Az állomás címe: *Budapest, II., Kisrökus-u. 15/b.*

Felhívom kedves hallgatóink figyelmét arra, hogy a földművelésügyi kormány kezdeményezésére a tőzsdei árjegyző lap két új rovattal bővült. Az egyik új rovat jegyzi származási helyenként a 80 kg hektolitersúlynál nehezebb búzák áralakulását, a másik új rovat pedig ugyancsak származási helyenként a minta szerint eladott minőségbúzák áralakulását. Sajnos, ez az utóbbi rovat — bár április közepe

óta meg van nyitva — eddig az áralakulásról nem nyújthatott kellő tájékoztatást, mert a minta szerinti eladás módja gazdáink között eddig még nem terjedt el a kellő mértékben. Ezenkívül az üzletkötések, sajnos, csak elvélve kerültek a tőzsdén bejelentésre. Gazdáink tehát, akik a tőzsde útján adják el búzájukat, saját érdekükben is igyekezzenek arra, hogy ez az utóbbi rovat a megfelelő kötések bejelentése útján kitölthető legyen és ilyképpen a minőségbúza magasabb áralakulása ebben a rovatban is megfelelőképpen kifejezésre juthasson.

Továbbá fel szeretném kedves hallgatóink figyelmét hívni a búza eladásával kapcsolatos *kötlevélek szövegezésére* is. Nagyon sok gazda nem ismeri a tőzsde áruüzleti szabályait, illetőleg a szabályoknak arra vonatkozó részét, amelyek szerint a kötleveiben az árú *látható és érzékelhető hibái is feltüntetendők*. Ezt pedig feltétlenül szem előtt kell tartani, mert ellenkező esetben a vevő kifogással élhet s a tőzsde expertiz-bizottsága az árú értékéből vagy levonást eszközölhet, vagy az árút esetleg egészen is visszautasíthatja, amint mondják: „stószolhatja”. A tőzsde szabályzatának ily módon intézkedő része kétségtelenül helytelen és számos visszaélésre ad lehetőséget, ami különösen akkor fordul elő, amikor a búza ára hanyatló irányzatot mutat. Példaként említem meg az úgynevezett *üszög-hegyet*, ami kirívó példája szokott lenni a hanyatló búzaárak idején szállításra kerülő búzák kifogásolási okának s amelyről bizonyára nem egy gazda győződött már meg a saját kárára. Vigyázzunk tehát a kötleveik kiállításánál s írjuk be mindig, hogy vevő a *búzát megtekintette, kipróbálta, azt tehát jól ismeri s a búza összes hibáinak ismeretében azt megfelelőnek találta*. Ha a kötleveik ezt a meghatározást tartalmazza, akkor a vevő utólag kifogást nem emelhet, illetve ha emel is, nem fogunk arra a kellemetlen valóságra ébredni, hogy a kialakult áránál alacsonyabb áron vitték el búzáinkat akkor, amikor az így előálló különbözet számunkra a mai nehéz gazdasági viszonyok között rendkívül súlyos csaldóást jelent.

Az aratás ideje közeledik. Sok gazda állapítja meg szomorúan, hogy termése kisebb lesz a tavalyinál. Egy okkal több szól tehát amellet, hogy igyekezzünk minőséget termelni, azt minta szerint, *minőségbúzáként* jó áron eladni s ezáltal magunkat a kisebb terméseredményért az elérhető jobb árak révén, kárpótolni. Az pedig, aki eddig még nem értette meg az idő intó szavát s az egységes minőségbúza termelésére való áttéréssel járó aránylag csekély befektetéstől félve még mindig a háború következményeként elterjedt búzát termeli, jól felfogott érdekében sürgősen térjen át minőségbúza termelésére.

A földművelésügyi kormány a gazdák részére ezt az áttérést meg kívánja könnyíteni. Ezért már évek óta rendszeresítette az egységes minőségi búzavetőmagakciót, amelyet a *M. Kir. Növénytermelési Hivatal* útján bonyolított le. Azok a gazdák tehát, akik a minőségtermelésre át akarnak térni, jelentkezzenek akár írásban, akár személyesen a *M. Kir.*

Növénytermelési Hivatalnál (Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11. sz.), a földművelésügyi minisztérium épületében, ahol az akció feltételeiről és módozatairól a jelentkezők pontos felvilágosítást kaphatnak. Most csak annyit jegyzek meg, hogy a nagy gazdaságok a búza tőzsdei középárának megfizetése ellenében kaphatnak vetőmagot, a vetőmag felárát és a vasúti szállítási költséget a földművelési tárca viseli, a kisgazdák pedig csere útján kaphatják meg a vetőmagot úgy, hogy 100 kg vetőmagért 115 kg saját termésű búzát kell természetben beszolgáltatniuk. Ezenfelül ott, ahol a szaporító gazdaságból az igénylők a vetőmagot tengelyen szállítják el, tehát vasúti fuvar költség nem merül fel, az igénylő kisgazdák métermázsánként még egy pengő térítésben is részesülnek. Az ország egyes vidékein a földművelésügyi kormány azt is lehetővé teszi, hogy a kisgazdák 15% többlettel természetben való visszaadás kötelezettsége mellett jussanak minőségbúza vetőmaghoz.

Olyan kedvezmények ezek, amelyek, akár nagy-, akár kisgazdáról legyen szó, a gazda számára komoly, megfontolandó előnyöket jelentenek és minden tekintetben megkönnyítik a minőségtermelésre való áttérést.

Használja tehát ki minden gazda ezeket a kedvezményeket! Ha a nyújtott kedvezmény segítségével megszerzett minőségbúza-vetőmagot jól megmunkált, jó erőben tartott talajba veti, megnyugvással nézhet az aratás elé, mert ezek a búzák nemcsak bőséges és jó minőségű termést adnak, hanem jól előkészített talajban az időjárás mostohaaságának és a különféle növényi kártevőknek is jobban ellenállnak. Ha valahol, akkor a búzatermésnél érvényesül az az igazság, hogy „*mindenki a maga szerencséjének kovácsa*“.

